

Література

2. Відейко М. Ю. Грюнвальд: хоругви зі Сходу. Київ, 2010. С. 10.
3. Длугош Я. Грюнвальдська битва. М., 1962. 180 с.
4. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації. К., 2000. 360 с.
5. Крип'якевич І. П. Історія українського війська (Від княжих часів до ХХ ст.) 4 вид. Львів, 1992. С. 142.
6. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у ХХ ст. Курс лекцій. К.: “Либідь”, 1996. 416 с.

Сіленко Юрій Сергійович,

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності «Політологія» факультету інформаційних
і прикладних технологій Донецького національного
університету імені Василя Стуса, м. Вінниця*

Дубель Михайло Володимирович,

*доктор філософії з міжнародних економічних відносин,
старший викладач кафедри політології та державного управління
факультету інформаційних і прикладних технологій
Донецького національного університету імені В. Стуса, м. Вінниця*

НЕОІМПЕРСЬКА ПОЛІТИКА ТУРЕЧЧИНИ ТА РОСІЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ РОСІЙСЬКОЇ ТА ОСМАНСЬКОЇ ІМПЕРІЙ

Варто відзначити, що попри трансформаційні процеси, що притаманні сучасній системі міжнародних відносин – наприклад, переходу до так званого, одно-багатополярного устрою, є певні детерміновані історією центри впливу – колишні метрополії в імперіях. Серед подібних нащадків імперій колишнього виразно виділяються Російська Федерація та Республіка Туреччина. Обидві держави у власному стратегічному позиціонуванні активно апелюють до колишнього імперського минулого, конструюючи ідеологічні концепти «руського мира» та «неоосманізму» відповідно.

Метою дослідження виступає виявлення спільних і відмінних рис неоімперської політики Російської Федерації та Республіки

Туреччина у період 2022–2026 років на основі наявних економічних, військових та ідеологічних вимірів. Об'єктом дослідження виступають зовнішньополітичні стратегії згаданих країн, а предметом – методи їхнього впровадження на території сусідніх суверенних утворень. Доцільно відзначити застосування компаративного та дискурс-аналізу задля зіставлення декларованих намірів із реальними практичними кроками на геополітичній арені.

Ідеологічна платформа Російської Федерації та Республіки Туреччина будується на основі прямого отождолення поточної політики зі спадщиною минулих епох.

Російська форма неоімперіалізму базується на традиційному територіально-центричному підході, який повністю відкидає концептуальну модель опосередкованого контролю. Російська ідентичність парадоксально розглядає імперіалізм виключно як західний феномен, водночас вважаючи імперію невід'ємною складовою власної державності. Сучасна доктрина «руського мира» виконує функцію зброї, що спрямована на ліквідацію ідентичності сусідніх народів та виправдання системного терору [2]. Подібний світогляд автоматично перетворює суверенні держави на об'єкти безпосередньої збройної інтервенції. Кремлівський нарратив свідомо стирає багатовікову історію українського державотворення, відкидаючи історичне значення Конституції Пилипа Орлика 1710 року та існування незалежних республік початку ХХ століття. Навмисне поширення міфу про штучне створення України створює псевдоісторичне виправдання для військових дій [3].

На протипагу стратегії Російської Федерації з упором на силову експансію, керівництво Республіки Туреччина пропонує гнучкішу модель регіонального проникнення.

Еволюція доктрини неоосманізму набула виразних обрисів за часів президентства Реджепа Таїпа Ердогана, радикально відійшовши від світського бачення розвитку держави [5]. Зазначена концепція перетворилася на щось схоже з панісламським консервативним проєктом, що формує образ Анкари як лідера мусульманського світу. Замість прямої анексії сусідніх територій, турецька дипломатія передбачає побудову зон міцної лояльності через важелі економічної експансії та культурного впливу на Балканах і Близькому Сході. Здійснення відповідної політики гарантує поступове прив'язування слабших економік до інтересів турецького капіталу без міжнародної ізоляції [1].

Офіційна керівництво Республіки Туреччина не уникає прямого застосування збройних сил у кризових географічних точках. Так, наприклад, у північних регіонах Сирії турецьке командування задіює регулярні війська задля розбудови безпекових буферних зон. Проведення масштабних військових кампаній призвело до встановлення фактичного контролю над значними територіями, де нині активно розбудовуються лояльні ісламські адміністрації. Турецькі зовнішньополітичні відомства наполегливо експлуатують риторику антизахідного постколоніалізму, протиставляючи власні ініціативи прагматичним намірам Сполучених Штатів Америки. Попри гучно декларовану орієнтацію на солідарність, реалізація амбіцій неосманізму супроводжується ігноруванням історичних трам автотонного населення [1].

Кількісний вимір ефективності описаних стратегій найкраще простежується через аналіз макроекономічної та мілітарної статистики.

Фінансове забезпечення російської збройної кампанії зумовило безпрецедентне зростання навантаження на державний бюджет, радикально трансформуючи базові макроекономічні процеси. За інформацією Стокгольмського інституту дослідження проблем миру (SIPRI), заплановані військові видатки Москви на 2025 рік сягнули 15,5 трильйона рублів, що дорівнює 7,2% валового внутрішнього продукту. Значна частка витрат, пов'язаних із підтриманням окупаційних адміністрацій, ретельно приховується у непрямих соціальних статтях. Колосальні вливання у військово-промисловий комплекс спровокували системний перегрів економічної моделі, змусивши фінансових регуляторів підвищити облікову ставку до критичного рівня у 21% восени 2024 року. Попри жорстку монетарну політику, інфляційні процеси продовжують руйнувати купівельну спроможність населення, створюючи передумови для внутрішньої дестабілізації. Намічений бюджет на 2026 рік передбачає незначне скорочення видатків до 14,9 трильйона рублів (6,3% ВВП), проте фактичні витрати матимуть безперервну тенденцію до зростання в умовах зтяжного протистояння. Доцільно відзначити безжальне використання ресурсів корінних народів: представники національних меншин систематично відправляються на лінію зіткнення, виконуючи функцію резерву для заповнення втрат задля збереження демографічного потенціалу титульної нації. Зазначена внутрішня

колонізація виступає невід'ємною складовою сучасної російської мілітарної машини [4].

Таким чином, можна стверджувати про наявність фундаментальних відмінностей у застосовуваних моделях реставрації великодержавного статусу. Російська влада остаточно зробила ставку на традиційний мілітарний імперіалізм територіального типу, котрий супроводжується порушеннями міжнародного права, спробами асиміляції сусідніх націй та системним виснаженням власної фінансової системи. Задекларована стратегія позбавлена будь-якої раціональної перспективи в умовах глобалізованого світу, про що красномовно свідчить наростаюча технологічна ізоляція економіки агресора. Зворотною стороною проаналізованих процесів виступає турецький досвід переформатування власних великодержавних комплексів у сучасні форми співпраці. Республіка Туреччина демонструє досконалий приклад гібридного неоімперіалізму, де інструменти культурної асиміляції та економічного прив'язування відіграють вагомішу роль за застосування регулярної армії. Хоча Республіка Туреччина вдається до локальних військових інтервенцій у сирійському прикордонні, її незмінним козирем залишається ефективна мережева дипломатія. Наведена концептуальна відмінність дозволяє турецькому керівництву підтримувати відносно конструктивний діалог із західними інституціями.

Література

1. Андріянова Н. М., Ясинська В. С. Вплив етнічних чинників на реалізацію зовнішньої політики Турецької республіки. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки*. 2025. № 10. С. 71-76.
2. Киридон А. Неоімперська доктрина “русский мир” як елемент концентральної війни Росії проти України. *Науковий щорічник «Історія релігій в Україні»*. 2025. Т. 1, № 35. С. 234–263.
3. Чупрінова Н.Ю., Севрук І.І., Соколовська Ю.В. Російської імперії та СРСР щодо України як передумова війни ХХІ століття. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2025. Том 36 (75) № 3. С. 186–193.
4. A Budget for a Fifth Year of War: Military Spending in Russia’s Budget for 2026. Stockholm international peace research institute. 2026. URL: <https://www.sipri.org/publications/2026/sipri-insights-peace-and->

security/budget-fifth-year-war-military-spending-russias-budget-2026
(дата звернення: 17.04.2026).

7. Jordan J., Azzahra S. Constructions of greatness in foreign policy: Neo-Ottomanism in Türkiye and Eurasianism in Russia. *Global: Jurnal Politik Internasional*. 2023. Vol. 25, No. 2. URL: https://scholarhub.ui.ac.id/context/global/article/1274/viewcontent/FINAL_UPLOAD_CONSTRUCTIONS_OF_GREATNESS_IN_FOREIGN_POLICY_NEO_OTTOMANISM_IN_TU%CC%88RKI%CC%87YE_AND_EURASIANISM_IN_R.pdf (дата звернення: 17.04.2026).